Damjan Huber

Soodvisnost poudarkov in tihih premorov v govoru

objavljeno v:
Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest. Obdobja 38*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.
https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-38/

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2019.

SOODVISNOST POUDARKOV IN TIHIH PREMOROV V GOVORU

Damjan Huber
Filozofska fakulteta, Ljubljana
damjan.huber@ff.uni-lj.si

DOI:10.4312/Obdobja.38.49-57

Poudarek in premor sta tesno povezani besedilnofonetični značilnosti, saj lahko govorec pomembno informacijo izpostavi tako z večjo izgovorno jakostjo (poudarkom) kot tudi z (daljšim) premorom. V prispevku preverjamo pogostost (ne)pojavljanja tihih premorov ob (predvsem jakostno) poudarjenih delih govora v okviru dvournega korpusa desetih slovenskih pogovornih TV-oddaj s politično vsebino in v nasprotju z nekaterimi tujimi raziskavami ugotavljamo, da se slaba polovica poudarkov ne pojavlja ob tihih premorih.

poudarek, premor, besedilna fonetika, medijski govor

Sentence stress and pause are closely connected prosodic characteristics: the speaker can emphasise an important word through greater intensity of speech (sentence stress) or through a (longer) pause. The paper assesses the frequency of (non-)occurrence of silent or empty pauses adjacent to emphasised words (largely through intensity) in a two-hour corpus of ten Slovene talk programmes with political content; in contrast to some foreign studies, it is ascertained that just over a half of instances of sentence stress do not occur with silent or empty pauses.

sentence stress, pause, prosody/sentence phonetics, media speech

1 Uvod

Členitev govora s premori in poudarjanje skupaj z intonacijo, registrom, hitrostjo govora in glasovnim barvanjem Toporišič uvršča med besedilnofonetične značilnosti govora (npr. SS 1976: 437–462). O temeljitejših raziskavah slovenskega (spontanega) govora z vidika besedilne fonetike lahko govorimo šele od preloma tisočletja, ko se je z razmahom korpusnega jezikoslovja in jezikovnih tehnologij (npr. Gorjanc 2005; Gorjanc, Fišer 2010) ponudila možnost hitrejšega in lažjega preučevanja posameznih besedilnofonetičnih značilnosti (Vitez, Zwitter Vitez 2004; Podbevšek 2006; Volk 2011; Huber 2013; Tivadar 2017, 2018; Scuteri 2018; Žavbi 2019 idr.). Če smo še za drugo polovico prejšnjega stoletja ugotavljali, da redke analize govorjenega jezika temeljijo predvsem na subjektivni oceni raziskovalcev in močno omejenem korpusu najpogosteje branih literarnih besedil, potem smo v zadnjih dveh desetletjih priča velikemu porastu raziskav govorjenega jezika na vseh ravneh. Raziskave temeljijo na velikih in s tem tudi reprezentativnih besedilnih korpusih zvočnega gradiva, analiz digitalno shranjenega gradiva pa se lotevamo z računalniškimi orodji, specializiranimi za transkripcijo in raziskovanje govorne produkcije (npr. Praat, Transcriber, Cool Edit).

Prav zaradi tehnološkega razvoja lahko raziskave govora temeljijo na realnem in spontanem govoru,[1] kar je bilo v preteklosti težko izvedljivo.

2 Poudarek

Poudarek je prozodično realizirana izpostavljenost na stavčni oz. besedilni ravni in je odraz informativne strukture stavka oz. besedila (Duběda 2005: 183), poudarjeni pa so tisti zlogi tistih besed znotraj določenih segmentov, ki jih sogovorci oz. poslušalci zaznavajo kot izstopajoče. Čeprav sta v slovenskem jezikoslovju (besedni) naglas in (stavčni oz. besedilni) poudarek definirana predvsem z vidika jakostne izrazitosti oz. ojačitve (tj. izgovora z večjo količino izdišnega zraka) določenega zloga oz. daljše govorne enote, pa so instrumentalne analize pokazale, da je izrazitost (naglas in poudarek) odvisna od sovplivanja več značilnosti, npr. višine, jakosti, trajanja in kakovosti samoglasnikov (Palková 1997: 156–157). Poleg tega so za prepoznavanje poudarkov pomembni še jasnejši izgovor, telesna govorica in pojavljanje premorov ob poudarkih ter različne kombinacije vseh naštetih (akustičnih) parametrov znotraj enega poudarka. Raziskovalci se po navadi strinjajo, da je na akustični ravni poudarek določljiv z okrepljeno izgovorno jakostjo, povišanim osnovnim tonom, daljšim trajanjem glasov, premorom pred ali/in za besedo, ki se izpostavlja, spremenjenim govornim tempom idr. (npr. Bolinger 1972; Bakran 1996; Podbevšek 2006), vendar si niso povsem enotni, kateri od teh akustičnih signalov ima najpomembnejšo vlogo pri poslušalčevi zaznavi poudarka (na tem mestu ob strani puščajo poslušalčeve izkušnje in njegovo védenje o poslušani tematiki, čeprav je ravno poslušalec tisti, ki da fonetični oz. akustični enoti končno semantično vrednost).

3 Premor

Premore v prispevku razumemo kot nepogrešljivo zvočno ali/in pomensko oz. vsebinsko prekinitev govornega toka. Kot nepogrešljivi element premora se najpogosteje omenjajo različne prekinitve govora, ki pa niso nujno pogojene s tišino (npr. Cruttenden 1986; Garman 1990; Zellner 1994; Horga 1996; Horga, Mukić 2000). Ni torej nujno, da je premor glasovno prazen, saj je lahko zapolnjen z najrazličnejšimi (predvsem nepolnopomenskimi oz. slovničnimi) besedami, glasovi ipd. Obstajajo različne teorije o tem, koliko časa mora biti govor prekinjen, da poslušalci sploh lahko zaznajo glasovno prazen oz. tihi premor (vse od ničtega trajanja do 2 sekund), najpogosteje pa se mejna vrednost zaznavanja premorov postavlja med 200 in 250 ms (npr. Zellner 1994: 44; Horga, Mukić 2000: 107). Kljub temu lahko poslušalci po eni strani zaznajo tudi krajše premore, po drugi pa ne zaznajo niti premorov, ki so daljši od navedenih številk. Horga in Mukić (2000: 107–108) sta prepričana, da je to znak večplastnosti te besedilnofonetične značilnosti, ki je ne moremo opazovati in raziskovati samo z vidika psihološke abstrakcije, opredeljene izključno v fiziološkem smislu, tj. s tišino oz. prekinjenim govornim tokom, ampak tudi preko skladenjske

1 V prispevku poimenovanje *spontani govor* uporabljamo v razmerju do *branja* in *polbranja* ter kot nadpomenko za *popolnoma prosti govor*, *prosti govor brez zapisa, a z miselno pripravo* in *govor na podlagi zapisanih opornih točk*, kot jih definira Tivadar (1999: 346, op. 21), ter ne pomeni nujno govornega izvajanja brez vsakršne priprave na (javni) govorni nastop.

strukture izrekanja in podaljševanja segmentov. Tako lahko premore raziskujemo npr. z vidika tipičnih mest pojavljanja, vlog, ki jih opravljajo v govoru, strukturne sestavljenosti, trajanja, drugih (besedilno)fonetičnih in nasploh jezikovnih značilnosti ter obnašanja v dialoški komunikaciji, (ne)spontanem, (ne)profesionalnem in stilno (ne)zaznamovanem govoru.

4 Poudarek in premor

Govorci pogosto hkrati izkoriščajo različne akustične in besedilnofonetične značilnosti za ustrezno hierarhizacijo izrečene vsebine, s čimer povečujejo možnost poslušalčevega razumevanja povedanega. Poudarek in premor sta po mnenju več raziskovalcev (npr. Fox 1989; Škarić 1991) tesno povezana in soodvisna, saj lahko govorec pomembno informacijo izpostavi tako z večjo izgovorno jakostjo (poudarkom) kot tudi z (daljšim) premorom. Raziskave so prav tako pokazale, da so premori, ki se pojavljajo pred poudarjeno besedo, komunikacijsko veliko pomembnejši od premorov, ki sledijo poudarjeni besedi, saj premori pred poudarjeno besedo pripravljajo poslušalca na najpomembnejši del v govoru, premori, ki sledijo poudarjeni besedi, pa po navadi samo dokončajo razmejitev, zato se jih poslušalci pogosto niti ne zavedajo. To za govorce pomeni, da morajo že pri načrtovanju uspešnega tako vnaprej pripravljenega kot tudi bolj ali manj spontanega govornega nastopa predvideti, da bodo (zanje) pomembno informacijo izpostavili ne samo z večjo izgovorno jakostjo (poudarkom), ampak tudi z (daljšim) premorom. Premori pred poudarki so praviloma tudi daljši kot premori za njimi, govorci, ki v raziskavah niso poudarjali pričakovanih informacij, pa za njimi tudi niso naredili (pričakovanih) premorov. Tako npr. Škarić (1991) ter Horga in Mukić (2000) ugotavljajo, da so premori pogostejši pred besedo, ki jo želimo poudariti (izpostaviti), kot za njo, saj premor pred besedo povečuje njeno pričakovanje. Po drugi strani pa Bilá in Džambová (2011) dokazujeta ravno nasprotno, namreč da premor za besedo, ki je jakostno poudarjena, omogoča večjo sporočilno natančnost pri poslušalcu. Poudarki lahko vplivajo tudi na dolžino premorov, saj se pri različnih stopnjah poudarkov pojavljajo različno dolgi premori; močnejši poudarek načeloma ob sebi zahteva tudi daljši premor, s čimer govorci posamezne besede še dodatno poudarijo in jim dodelijo višji status v govorni verigi (Strangert 2003).

O povezanosti poudarkov in premorov pišejo tudi slovenski raziskovalci. V več slovenskih slovnicah je omenjeno, da se poudarek in premor pogosto pojavita skupaj pri najrazličnejših napovedovanjih, ko delamo premore pred tistimi deli povedi, ki jih želimo posebej poudariti, da zaradi poudarjanja v pisavi s pomišljajem označujemo daljše premore med podrednimi deli istega stavka (SS 1976: 443, 445), da je s poudarjanjem povezano členjenje besedila z nekoliko daljšimi premori (SS 1956: 33) oz. da premori skupaj s poudarki in spremembami intonacije ob sebi ustrezno členijo in spajajo besedilo v višje (daljše) in nižje (krajše) enote ter s tem poslušalcu nakazujejo meje med posameznimi govornimi enotami. Ob različnih intonacijah in poudarkih lahko namreč ista leksikalna enota dobi različen pomen (SS 1956: 33; Podbevšek 2006: 71–104). Podbevšek v svoji raziskavi ugotavlja, da poudarki in intonacije skupaj s premori nakazujejo poslušalcu meje med posameznimi govornimi enotami, da je namesto jakostnega izpostavljanja poudarjanje pogosto realizirano s premori in

da premori opravljajo tudi poudarno funkcijo (Podbevšek 2006: 71, 80). T. i. poudarni premori dajejo poseben pomen besedam pred sabo, in ker so po navadi taki premori daljši od drugih, hkrati upočasnjujejo hitrost govora. Po drugi strani kratki premori na mestih, kjer ni ločil, skušajo ustvariti iluzijo spontanega tvorjenja besedila, bralci pa po navadi z njimi poudarjajo določene besede (prav tam: 129–150).

Dokazana interakcija dveh raziskovanih besedilnofonetičnih značilnosti – premora in poudarka – služi ustvarjanju pogojev za uspešno komunikacijo. Tako za premore kot poudarke prav tako velja, da jih govorci za doseganje komunikacijskih ciljev, tj. tako ali drugače z govorom vplivati na sogovorce, pogosto uporabljajo hkrati z drugimi (besedilno)fonetičnimi značilnostmi, npr. intonacijo, spremembo jakosti in hitrosti govora ali podaljševanjem glasov.

5 Raziskovalna izhodišča

Zaradi velike razširjenosti medijski (v začetku predvsem brani, danes v veliki meri že tudi spontani) govor v zadnjih desetletjih uvrščamo med nosilce zborne izreke na Slovenskem, zato je bila opravljena analiza govora oz. raziskava premorov in poudarkov pri izbranih govorno šolanih (voditeljih pogovornih TV-oddaj) ter v govornem smislu (verjetno) nekoliko manj šolanih govorcih (politikih) v izbranih TV-oddajah. Raziskava je bila opravljena v okviru za ta namen sestavljenega korpusa 10 pogovornih oddaj s politično vsebino (*Intervju*, *Pogovor s predsednikom vlade*, dvakrat *Vroči stol*, dvakrat *Pod žarometom*, trikrat *Omizje*, *Studio City*) v skupni dolžini 122 minut in 35 sekund (15 govorcev/govork, od tega 3 politiki in 3 političarke v skupni dolžini 82 minut in 42 sekund ter 5 voditeljev in 4 voditeljice TV-oddaj v skupni dolžini 35 minut in 58 sekund). Gre za zbirko avtentičnega in bolj ali manj spontanega medijskega govora oz. govora izbranih politikov in voditeljev TV-oddaj. V veliki meri gre za dialoge in multiloge oz. monologe, ki prehajajo v dialoge, ter formalne in javne govorne položaje, ki se odvijajo v ljubljanskih studiih TV Slovenija brez prisotnosti občinstva. Vse oddaje imajo podoben koncept: pogovor voditelja oz. voditeljice z gosti/politiki oz. gostom/politikom o aktualnem in polpreteklem političnem dogajanju, kjer gosti (politiki in političarke) govorijo predvsem spontano, medtem ko voditelji in voditeljice TV-oddaj govorijo tako spontano kot delno spontano oz. celo nespontano (npr. berejo uvodne predstavitve gostov in obrazložitve tem oddaj). Vsi politiki in političarke se kot govorci pojavijo v dveh analiziranih oddajah, vsi voditelji oz. voditeljice (razen voditelja GovNm6/GovNm13[2]) pa v eni oddaji. Govorci nimajo govornih napak in v nevtralnem, nečustvenem govornem položaju po mnenju raziskovalca normalno poudarjajo in členijo govor (podrobneje o gradivu in govorcih gl. v Huber 2017: 283–288).

Pri pripravi, transkripciji, segmentaciji in akustični oz. fonetični analizi gradiva smo si pomagali s programom za analizo govora Praat (Boersma, Weenink 2013). Osnovno enoto segmentacije smo poimenovali segment, ki ga v prispevku razumemo kot govorni tok oz. jezikovni niz, na obeh straneh zamejen s premorom

2 Gov – govorec/govorka, P – politik/političarka, N – novinar/ka oz. voditelj/ica, m – moški govorec, z – ženska govorka, s številkami 1–22 so označeni posamezni govorci.

(> 50 ms dolgi premori med besedami), ki ga ne glede na njegovo dolžino izgovori isti govorec. V tako pripravljenem gradivu smo izvedli meritve in označevanje jakostno ter višinsko[3] izpostavljenih delov posameznih segmentov (podrobneje o načelih segmentiranja in transkribiranja gradiva gl. v Huber 2013: 349–361).

V prispevku preverjana hipoteza, da se poudarki tako pri govoru politikov/političark kot pri govoru voditeljev/voditeljic analiziranih TV-oddaj najpogosteje pojavljajo v položaju po tihem premoru, temelji na subjektivnem predvidevanju raziskovalca, da so v analiziranem govoru politikov/političark in voditeljev/voditeljic tihi premori pogostejši pred poudarki kot za njimi. Raziskava sledi načelom kombinirane slušno-eksperimentalne metode preučevanja premorov in poudarkov.

6 Rezultati raziskave

V delu raziskave, kjer smo preverjali pojavljanje tihih premorov ob poudarjenih besedah, so upoštevani samo poudarki, ki so bili zaznani v slušni analizi govora (raziskovalec in avtor tega prispevka je pri poslušanju zaznal izpostavljeni del govora) in hkrati tudi potrjeni pri meritvah v Praatu, kar pomeni, da niso upoštevane besede, ki so v določenem segmentu sicer lahko imele izmerjen najvišji F_0 in/ali največjo jakost, niso pa bile slušno zaznane kot poudarjene. Če sta bili znotraj enega segmenta slušno zaznani dve poudarjeni besedi ena za drugo, smo ju v okviru tega dela raziskave obravnavali kot eno enoto, npr. poudarjeni besedi »mi smo« predstavljata eno poudarjeno enoto. Zapolnjeni premori[4] so v tem delu raziskave obravnavani enakovredno drugim izgovorjenim besedam, kar pomeni, da imata (regularno) izgovorjena beseda in zapolnjeni premor (npr. ponovljena ista beseda) enakovreden status. Zanimalo nas je torej, kako sta z vidika razporeditve v govornem toku povezana poudarek in tihi premor (Tabela 1).

3 Jakost je izmerjena v decibelih (dB), višina osnovnega tona (F_0) pa v hercih (Hz). V obeh primerih so bili izmerjeni vrhovi, tj. najvišje vrednosti izpostavljenih besed, ne pa povprečja npr. celih besed.

4 Premori so lahko zapolnjeni npr. s polglasnikom, podaljševanjem različnih glasov, ponavljanjem zlogov, besed, besednih zvez in daljših skladenjskih enot, hkratnim govorom več govorcev, z napačnimi začetki, neverbalnimi komunikacijskimi sredstvi (različna mašila) ali neverbalnimi dogodki (npr. vzdihovanje, smejanje, kašljanje, kihanje, požiranje).

Simbol	Razlaga	Primer iz gradiva[5]
(/ +) Pou + / (1, 2)[6]	ob poudarjeni besedi ni tihega premora, kar pomeni, da je poudarek neodvisen od tihega premora	»tako kot menedžerji **POVSOD** v tržnem gospodarstvu delujejo«, *GovPm5*, *Besedilo 3*
PrT + Pou + / (3)	poudarjena beseda sledi tihemu premoru, za poudarjeno besedo pa ni tihega premora	»leto in pol [TIHI PREMOR] **PRED** volitvami«, *GovPm12*, *Besedilo 6*
/ + Pou + PrT (4)	poudarjena beseda pred tihim premorom oz. tihi premor sledi poudarku, pred poudarkom pa ni tihega premora	»če gre za **LJUDI** [TIHI PREMOR] ki so nardili«, *GovPz7*, *Besedilo 4*
PrT + Pou + PrT (5)	poudarjena beseda med tihima premoroma	»odstotek in [TIHI PREMOR] **POL** [TIHI PREMOR] glasov je«, *GovNz22*, *Besedilo 10*

Tabela 1: Razporeditve poudarkov in tihih premorov v govoru.

Analizirali smo 3757 poudarkov, in sicer se jih je 1954 pojavilo pri govorcih, 1803 pa pri govorkah (Tabela 2). Slaba polovica (1583 oz. 42,1 %) vseh poudarkov se v govoru pojavlja neodvisno od pojavljanja tihih premorov ob njih (tipa 1 in 2). Drugi najpogostejši so poudarki, ki sledijo tihim premorom (tip 3) – 904 poudarki oz. 24,1 %. Z 22,7 % (851 poudarkov) jim tesno sledijo poudarki tipa 4, torej poudarjene besede pred tihimi premori, najmanj pogosti pa so poudarki tipa 5 – poudarjene besede med tihima premoroma (419 oz. 11,2 %). Med govorci in govorkami ni večjih razlik glede uporabe različnih tipov poudarkov. Še največja razlika se pojavi pri tipih 1 in 2, saj ju govorci uporabljajo nekoliko pogosteje (43,6 %) kot govorke (40,6 %). Tudi kategoriji politiki/političarke in voditelji/voditeljice se razlikujeta predvsem po rabi poudarkov tipa 1 in 2, saj jih voditelji/voditeljice uporabljajo pogosteje (48,3 %) kot politiki/političarke (39,2 %), vse druge tipe poudarkov pa nekoliko pogosteje uporabljajo politiki/političarke, npr. tip 4 politiki/političarke 24,0 % in voditelji/voditeljice 19,7 %. Tip 1 in 2 najpogosteje uporabljajo voditelji (50,2 %), najmanj pogosto političarke (37,9 %), ki pa najpogosteje uporabljajo poudarke tipa 3 (26,0 %) – najmanj pogosto voditeljice (22,3 %). Poudarke tipa 4 najpogosteje uporabljajo politiki (24,4 %), najmanj pogosto pa voditelji (18,1 %). Poudarki tipa 5 so pri vseh govorcih najmanj pogosto zastopani, še najpogosteje jih uporabljajo političarke (12,4 %), najmanj pogosto pa voditelji (8,2 %).

5 Poudarjene besede so zapisane okrepljeno in z velikimi tiskanimi črkami.

6 PrT – tihi premor, Pou – poudarek. Tip 1 je »Pou + / (1)«, torej poudarek na začetku govora, npr. oddaje, dela oddaje ipd., tip 2 pa »/ + Pou + / (2)«, torej poudarek, ki ni na začetku govora. V analizi smo oba tipa združili, saj se je tip 1 zelo redko pojavil v korpusu, strukturno pa sta si oba tipa zelo podobna.

Govorec	(/ +) Pou + / (1, 2)		PrT + Pou + / (3)		/ + Pou + PrT (4)		PrT + Pou + PrT (5)		Skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.
Skupaj (Pm)	537	40,4	308	23,2	324	24,4	159	12,0	1328
Skupaj (Pz)	464	37,9	319	26,0	290	23,7	152	12,4	1225
Skupaj (Pm + Pz)	1001	39,2	627	24,6	614	24,0	311	12,2	2553
Skupaj (Nm)	314	50,2	148	23,6	113	18,1	51	8,2	626
Skupaj (Nz)	268	46,4	129	22,3	124	21,5	57	9,9	578
Skupaj (Nm + Nz)	582	48,3	277	23,0	237	19,7	108	9,0	1204
Skupaj (Pm + Nm)	851	43,6	456	23,34	437	22,36	210	10,75	1954
Skupaj (Pz + Nz)	732	40,6	448	24,85	414	22,96	209	11,59	1803
Skupaj (P + N)	1583	42,1	904	24,1	851	22,7	419	11,2	3757

Tabela 2: Soodvisnost poudarkov in tihih premorov – rezultati raziskave.

Poudarki v analiziranem korpusu so torej le delno odvisni od pojavljanja premorov ob njih, saj se v kar 42,1 % pojavljajo na mestih, ki jih ne obkrožajo tihi premori. Najmanj pogosto se poudarki pojavljajo med dvema tihima premoroma (11,2 %), medtem ko je odstotek poudarkov, ki se pojavljajo za tihimi premori (24,1 %), in odstotek poudarkov, ki se pojavljajo pred tihimi premori (22,7 %), dokaj uravnotežen. S tem v raziskavi nismo potrdili hipoteze, da se poudarki tako pri govoru politikov/političark kot pri govoru voditeljev/voditeljic TV-oddaj najpogosteje pojavljajo v položaju po tihem premoru. V korpusu se ta tip poudarkov namreč pojavi v le 24,1 %, torej le pri slabi četrtini vseh poudarkov. Če ne upoštevamo poudarkov, ob katerih ni tihih premorov, potem lahko ugotovimo, da je približno enak odstotek premorov, ki se pojavljajo pred oz. za poudarki (41,6 % proti 39,1 %), medtem ko je 19,3 % takih poudarkov, ki imajo premor tako pred kot za sabo.

7 Sklep

V okviru širše analize besedilnofonetičnih značilnosti v slovenskem medijskem govoru (Huber 2013) ugotavljamo, da nekoliko bolj tekoče, torej z manj pogostimi prekinitvami, govorijo voditelji/voditeljice TV-oddaj, ki so predvidoma bolje govorno šolani (interno šolanje na RTV Slovenija) in ki imajo pisno ali vsaj miselno pripravljena vprašanja za goste (obstaja tendenca bolj tekočega govora, tj. z manj premori, pri voditeljih in voditeljicah TV-oddaj, ki velik del predstavitve gostov in vprašanj med oddajo preberejo). Politiki/političarke torej pogosteje členijo govor s premori kot voditelji/voditeljice (premor na 3,59 oz. 4,02 besede; gre za skupne rezultate tihih in zapolnjenih premorov). Rezultati so bili potrjeni pri obeh spolih, saj naredijo tako voditelji (na 4,14 besede) kot voditeljice TV-oddaj (na 3,88 besede) manj premorov v govoru kot politiki (na 3,72 besede) in političarke (na 3,46 besede) (podrobneje v Huber 2013: 362–368), s čimer so še dodatno podkrepljeni rezultati, predstavljeni v tem prispevku, namreč da voditelji/voditeljice pogosteje uporabljajo poudarke tipa 1 in 2 (ob poudarkih ni premorov), pri politikih in političarkah pa so pogostejši poudarki tipa 3, 4 in 5 (ob poudarkih se hkrati pojavljajo še premori).

Na podlagi rezultatov raziskave lahko sklenemo, da v raziskanem gradivu ni zaznati večje medsebojne povezanosti pri pojavljanju tihih premorov in poudarkov, saj se slaba polovica analiziranih poudarkov tako pri politikih/političarkah kot pri voditeljih/voditeljicah TV-oddaj pojavlja neodvisno od položaja tihega premora v govoru. V prihodnje bi bilo smiselno na slovenskem gradivu analizirati še vloge premorov z vidika poudarjanja oz. izpostavljanja v govoru, t. i. poudarne premore, ki ob popolni odsotnosti jakostnega poudarka – torej ne hkratnega pojavljanja s poudarki – opravljajo njegovo vlogo v govoru. Ne nazadnje na slovenskem gradivu prav tako še ni preverjeno, ali različne stopnje (jakostnih) poudarkov kakor koli vplivajo na dolžino premorov v govoru in kako na poslušalčevo zaznavanje izpostavljenih informacij v govoru vplivajo druge (besedilno)fonetične značilnosti, npr. sprememba intonacijskega poteka, hitrosti govora ali registra in podaljševanje glasov.

Literatura

BAJEC, Anton, KOLARIČ, Rudolf, RUPEL, Mirko, 1956: *Slovenska slovnica* [= SS 1956]. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

BAKRAN, Juraj, 1996: *Zvučna slika hrvatskoga govora*. Zagreb: Ibis grafika.

BILÁ, Magdaléna, DŽAMBOVÁ, Anna, 2011: A preliminary Study on the Function of Silent Pauses in L1 and L2 Speakers of English and German. *Brno Studies in English* XXXVII/1. 21–39.

BOERSMA, Paul, WEENINK, David, 2013: *Praat: Doing phonetics by computer*. www.praat.org (dostop 2. 3. 2013)

BOLINGER, Dwight, 1972: Accent is Predictable (If you are a Mind Reader). *Language* XLVIII. 633–644.

CRUTTENDEN, Alan, 1986: *Intonation*. Cambridge: University Press.

DUBĚDA, Tomáš, 2005: *Jazyky a jejich zvuky. Univerzálie a typologie ve fonetice a fonologii*. Praga: Karlova univerza.

FOX, John, 1989: Analiza TV-dnevnika kao poruke. *Govor* VI/1. 75–85.

GARMAN, Michael, 1990: *Psycholinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

GORJANC, Vojko, 2005: *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Domžale: Izolit.

GORJANC, Vojko, FIŠER, Darja, 2010: *Korpusna analiza*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

HORGA, Damir, 1996: *Obrada fonetskih obavijesti*. Zagreb: Znanstvena biblioteka hrvatskoga filološkog društva.

HORGA, Damir, MUKIĆ, Igor, 2000: Neki vremenski parametri govora u dnevnicima HTV-a. *Govor* XVII/2. 105–127.

HUBER, Damjan, 2013: *Poudarek in pavza v standardnem slovenskem govoru. Doktorska disertacija.* Ljubljana: Filozofska fakulteta.

HUBER, Damjan, 2017: Raziskovalna izhodišča besedilnofonetične analize slovenskega medijskega govora (na primeru besednovrstne predvidljivosti poudarkov). *Slavistična revija* LXV/2. 281–299.

PALKOVÁ, Zdena, 1997: *Fonetika a fonologie češtiny*. Praga: Karlova univerza.

PODBEVŠEK, Katarina, 2006: *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.

SCUTERI, Lucia Gaja, 2018: Diahrona makroprozodična raziskava slovenskega govora v televizijskih informativnih oddajah. *Slavistična revija* LXVI/2. 143–157.

STRANGERT, Eva, 2003: Emphasis by Pausing. *Proceedings ICPhS 2003*. Barcelona. 612–615.

ŠKARIĆ, Ivo, 1991: Fonetika hrvatskoga književnog jezika. Stjepan Babić idr.: *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika: nacrti za gramatiku*. Zagreb: HAZU, Globus. 61–377.

TIVADAR, Hotimir, 1999: Fonem /v/ v slovenskem govorjenem knjižnem jeziku. *Slavistična revija* XLVII/3. 341–361.

TIVADAR, Hotimir, 2017: Speech rate in phonetic-phonological analysis of public speech (using the example of political and media speech). *Jazykovedný časopis* LXVIII/1. 37–56.

TIVADAR, Hotimir 2018: Položaj slovenskega govora skozi prizmo stavčne fonetike – aktualizacija opisa osnovnih besedilnofonetičnih parametrov. *Jezik in slovstvo* LXIII/2–3. 7–24.

TOPORIŠIČ, Jože, 1976: *Slovenska slovnica* [= SS 1976]. Maribor: Založba Obzorja.

VITEZ, Primož, ZWITTER VITEZ, Ana, 2004: Problem prozodične analize spontanega govora. *Jezik in slovstvo* XLIX/6. 3–24.

VOLK, Jana, 2011: *Intonacija v spontanem neformalnem govoru slovenskih govorcev na dvojezičnem področju Slovenske Istre*. *Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

ZELLNER, Brigitte, 1994: Pauses and the Temporal Structure of Speech. Eric Keller (ur.): *Fundamentals of speech synthesis and speech recognition*. Chichester: John Willey. 41–62.

ŽAVBI, Nina, 2019: Odrski govor – slušnozaznavna in računalniška fonetična analiza uprizoritev Cankarjevih *Hlapcev*. *Slavistična revija* LXVII/1. 51–67.